

درست مخوانی و زیبا مخوانی قرآن

با رسم الخط کم علامت

به همراه جزء سی ام و چهل درس تربیتی

جلد اول

و پرده‌ی داستان

تقدیم به بانوی پاک و طاهره،
حضرت فاطمه‌ی معصومه (سلام الله علیها)

سرشناسه : قاسمی، علی، ۱۳۶۰ -

عنوان و نام پدیدآور: درستخوانی و زیباخوانی قرآن : به همراه جزء سی ام و چهل درس تربیتی - با رسم الخط کم علامت ویژه دبستان / تالیف علی قاسمی؛ تهیه و تنظیم موسسه فرهنگی قرآن و عترت نورالثقلین؛ تصویرگر نگار کیان سرشت؛ ویراستار محتوای ابوالفضل صبرعلیلو

مشخصات نشر: قم: آیه نور، ۱۳۹۵.

مشخصات ظاهري: ج ۱: مصور (زنگي) ۴: ۲۱ × ۲۸ س.م.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۱۱۴-۳۱-۴:

وضعيت فهرست نويسي: فيپا

عنوان ديگر: به همراه جزء سی ام و چهل درس تربیتی - با رسم الخط کم علامت ویژه دبستان.

موضوع: قرآن -- قرائت -- راهنمای آموزشی

Qur'an -- Readings -- Study and teaching

موضوع: قرآن -- راهنمای آموزشی

Qur'an -- Study and teaching

شناسه افروده: کیان سرشت، نگار، ۱۳۶۸ -، تصویرگر

شناسه افروده: موسسه فرهنگی قرآن و عترت نورالثقلین

رده بندی کنگره: ۱۳۹۵/۵/۲۳۵۴

BP ۷۴/۵/۲۳۵۴

رده بندی ديوبي: ۱۵۱۰۷/۲۹۷

شماره کتابشناسی ملی: ۴۲۹۰۹۹۴

نام کتاب: درستخوانی و زیبا خوانی قرآن با رسم الخط کم علامت
به همراه جزء سی ام و چهل درس تربیتی
(جلد اول)

ویژه دبستان

تهیه و تنظیم: مؤسسه فرهنگی قرآن و عترت نورالثقلین

تألیف: علی قاسمی

ویراستار محتواي: ابوالفضل صبرعلیلو

مشاور هنری: اميد رستمي، سيد قاسم سيديان

تصویرگر: نگار کیان سرشت

طراحی و گرافیک: دفتر طراحی هورام

ناشر: قم، آیه نور

نوبت چاپ: چهارم (سوم اين ناشر). ۱۳۹۷

تیراز: ۳۰۰۰

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

مراکز پخش:

قم. خیابان شهدا. کوچه ۲۴- بش فرعی سوم - مؤسسه فرهنگی قرآن و عترت نورالثقلین

مرکز نشر آيه نور - تلفن: ۰۵۲۵ (۳۷۸۳۹۴۷۴) - پايگاه اينترنتي: www.shop.salamquran.ir

فهرست

۴

مقدمه

فصل یکم: خواندن حروف به کمک صداها

۱۱	درس ۱ خواندن حروف با (ـ)
۱۷	درس ۲ خواندن حروف با (ـ)
۲۲	درس ۳ خواندن حروف با (ـ)
۲۷	درس ۴ خواندن حروف با (ـ آ، ئ)
۳۲	درس ۵ مهارت افزایی در خواندن (ا)
۳۷	درس ۶ خواندن حروف با (ـ آ) کوچولو
۴۲	درس ۷ خواندن (ءا)
۴۷	درس ۸ خواندن حروف با (ـ ی، ی)
۵۲	درس ۹ خواندن (ءی) و (ـ س)
۵۶	درس ۱۰ خواندن (ـ ه)
۶۰	درس ۱۱ خواندن حروف با (ـ و)
۶۵	درس ۱۲ خواندن (ـ و) و (ـ و)
۷۱	درس ۱۳ خواندن (ـ ه)
۷۵	درس ۱۴ خواندن حروف بی حرکت
۸۱	درس ۱۵ خواندن (ـ و)
۸۵	درس ۱۶ خواندن (ـ ی)

فصل دوم: خواندن حروف به کمک نشانه‌ها

۹۰	درس ۱۷ خواندن حروف با (ـ)
۹۸	درس ۱۸ خواندن با (ـ)
۱۰۲	درس ۱۹ خواندن حروف با (ـ)
۱۰۸	درس ۲۰ خواندن حروف با (ـ)
۱۱۴	درس ۲۱ خواندن حروف با (ـ)

مقدمه

قرآن عزیز کلام نورانی خدای تعالی است که برای هدایت و سعادت بندگان خویش آن را فروفرستاده است. انس با این منبع هدایت آن چنان کارکردی در تربیت انسان دارد که در رهنمودهای پیامبر رحمت و مهربانی از جمله بایسته‌های تربیت، شمرده شده است؛ «أَدِبُوا أَوْلَادَكُمْ عَلَى ثَلَاثٍ خَصَالٍ: حُبُّ نَبِيِّكُمْ، وَ حُبُّ أَهْلِ بَيْتِهِ، وَ قِرَاءَةُ الْقُرْآنِ، فَإِنَّ حَمَلَةَ الْقُرْآنِ فِي ظِلِّ اللَّهِ يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ مَعَ أَنْبِيائِهِ وَ أَصْفِيائِهِ»؛^۱ فرزندان خود را با سه خصلت بارآورید: دوست داشتن پیامبرتان، دوست داشتن اهل بیت او و قرآن خواندن؛ زیرا در آن روزی که سایه‌ای جز سایه‌ی خدا نیست، حاملان قرآن به همراه پیامبران و برگزیدگان او در سایه‌ی خدا هستند. بی تردید عبودیت و تربیت الهی در گرو پادگیری، فهم و عمل به آیات گهربار این کتاب است. از همین رو امام علی علیه السلام- که خود تربیت یافته‌ی مکتب پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله است- آموزش قرآن را یکی از ارکان تربیت فرزندان و حقی بر عهده‌ی پدران قرار داده است؛ «حَقُّ الْوَلَدِ عَلَى الْوَالِدِ أَنْ يُحِسِّنَ اسْمَهُ، وَ يُحِسِّنَ أَدَبَهُ، وَ يُعِلِّمَهُ الْقُرْآنَ»؛^۲ از جمله‌ی حقوق فرزند بر پدر، این است که نامی نیکو براو بنهد و نیکو تربیتش کند و قرآن را به او بیاموزد.

در این میان آموزش قرآن به کودکان، امری است طریف، دقیق و نیازمند آگاهی؛ چرا که روح لطیف و پرسشگر آنان با دانش و مهارت‌های محدود در مسیر شدن و تکامل است؛ از همین رو برای گسترش دایره‌ی علوم و مهارت‌های آنان در حوزه‌ی آموزش قرآن، نیازمند انتخاب مبنای مناسب، همچنین اسلوب و ادبیاتی کودکانه و در خور آنان هستیم.

رسم الخط قرآن یعنی شیوه‌ی نگارش و علامت‌گذاری کلمات قرآنی، در آموزش صحیح خوانی و روان‌خوانی آیات، نقش به سزاگی دارد. چرا که می‌تواند فرایند آموزش نوآموزان را به آسانی یا دشواری بکشاند. رسم الخطی که با روش‌های علمی در نوشتن کلمات قرآنی از تعقید، پیچیده‌نگاری، عدم تطابق حالت نوشتاری با قرائت کلمه و علامت‌های زائدی- که در صحیح خواندن کلمات نقشی ندارد- پرهیز نماید، مناسب‌ترین رسم الخط برای تعلیم آسان نوآموزان است.

از میان شش رسم الخط رایج در جهان اسلام، رسم الخط کم‌علامت- که توسط مرکز طبع و نشر قرآن جمهوری اسلامی پایه‌ریزی شده است- برترین و بهترین برای آموزش قرآن به نوآموزن است. از همین رو در این کتاب مبنای آموزش قرار گرفته و در بیان قواعد وارائه‌ی مثال‌ها برآن اساس گام برمی‌داریم. مهم‌ترین ویژگی‌های این رسم الخط بدین شرح است:

۱. کم‌علامت بودن، سادگی، خوانایی و نزدیکی به خط فارسی و در نتیجه آموزش سریع و خواندن بسیار آسان.
۲. استفاده نکردن از حرکت کوتاه قبل از حروف مددی؛ مانند: جاءَ، فَيْ، سُوءُ (مگر در مواردی که حروف مددی قبل از همزه‌ی وصل قرار گیرند؛ مانند: اوتيَنَاالعلمَ، فِي الْكِتَابِ، ذُوالْعَرْشِ، بِهِ الْجِبَالُ، لَهُ السَّمَاوَاتُ).
۳. حذف علامت سکون؛ مانند: انْعَمَتْ.

۱. میزان الحکمة، ج ۹۷۷.

۲. نهج البلاغة امیرالمؤمنین (صباحی صالح)؛ حکمت ۳۹۹.

۴. بدون علامت بودن حروف ناخوانا. (البته برای جلوگیری از اشتباه نوآموزان، معمولاً حروف ناخوانا با رنگی شدن از حروف خوانا تمایز می‌شود.)
۵. بی علامت بودن همزه‌ی وصل؛ مانند: **والقمر** (مگر در مواردی که جمله‌ی بعد از علامت وقف و همچنین ابتدای آیه، با همزه‌ی وصل آغاز شود که در این صورت، حرکت همزه‌ی وصل ریزتر درج شده است).
۶. نوشتن همزه‌ی متحرک با پایه‌ی الف به صورت «ا، ا،»؛ مانند: **أنفَسَهُمْ، إِنَّ، أُرْكِسوا.**
۷. نوشتن همزه‌ی ساکن با پایه‌ی الف، به صورت «أ»؛ مانند: **يَأْمَنُوكُمْ.**
۸. نوشتن تنوین در موارد التقاء ساکنین به صورت نون ظاهر به علاوه‌ی کسره.
۹. استفاده از کسره‌ی ایستاده و واو کوچک برای نشان دادن اشباع هاء ضمیر.
۱۰. وارد نکردن قواعد تجویدی در خط.

مخاطبان کتاب

مخاطبان این کتاب، کودکان دبستانی‌اند که دستِ کم، سال اول را پشت سرگذارده و با خواندن و نوشتن فارسی آشنا باشند.

اهداف مورد انتظار

انتظار می‌رود فراغیران عزیز در پایان دوره‌ی آموزشی:

- ۱- آیات قرآن را (با رسم الخط کم علامت) صحیح بخوانند.
- ۲- آیات جزء سی ام را با مهارت نسبی روان و پیوسته قرائت نمایند.
- ۳- احادیث، پیام‌های قرآنی و ترجمه‌ی آن را به صورت صحیح بخواند و بتواند مصاديق آن را به زبان کودکانه بیان کند.
- ۴- نسبت به یادگیری قرآن، قرائت و انس با کلام الهی علاقه نشان داده و با اشتیاق در فرایند آموزش مشارکت کند.

به یاری خدای سبحان نوگلان قرآنی با راهبری مریبان و والدین خود می‌توانند در کوتاه‌ترین زمان، خواندن صحیح قرآن را آموخته و با تمرین بر جزء سی ام، به مهارت نسبی در صحیح خوانی و روان خوانی قرآن دست یابند.

سخنی با والدین گرامی

۱. فرزندان دلبدند شما، ثمره‌ی عمر شما هستند. برای تربیت قرآنی آنان باید تلاش نموده و اوقات مناسبی را اختصاص دهید.
۲. اولین گام در تربیت فرزندانمان، تزکیه و تهذیب خودمان است. به یاد داشته باشیم که فرزندان ما آن گونه که هستیم می‌شوند نه آن گونه که می‌خواهیم.
۳. هر روز برنامه‌ی انس با قرآن داشته باشید. این کار علاوه بر بهره‌مندی از برکات و معارف قرآن، یک نوع دعوت عملی فرزندان به انس با قرآن است. ارائه‌ی یک الگوی عملی بسیار مؤثر راز سخن گفتن است. فرزندان ما باید اشتیاق و علاقه‌مندی مانسبت به قرآن را عملأً از ما بیاموزند.

۴. هر روز چند دقیقه با فرزندان خود برنامه‌ی انس با قرآن داشته باشید. از آنان بخواهید تمرين‌های عملی درس را برای شما بخوانند. پس از آن امتیاز قرائت آنان را به صورت کیفی-تصویفی در کتاب ثبت نمایید.
۵. اگر فرزند شما در خواندن کلمه یا عبارتی دچار اشکال شد، به سرعت قرائت صحیح را بیان نکنید. به او فرصت دهید تا خود با شمرده خواندن یا بخش خوانی، قرائت صحیح را بیاموزد. این کار در افزایش اعتماد به نفس و تقویت باور توانایی خود در خواندن قرآن بسیار مؤثر است.
۶. لوح فشرده‌ی آموزشی کتاب را تهیه نموده و فرزندتان را تشویق کنید تا با استفاده از آن به تمرين درست‌خوانی و زیباخوانی قرآن بپردازد.
۷. از تشویق مناسب و به موقع فرزند هنگام قرائت قرآن غفلت نورزید.
۸. پس از اتمام دوره‌ی آموزشی و پایان یافتن قرائت جزء سی‌ام، برای فرزند خود جشنی ترتیب داده و با دعوت از دوستان و اقوام این عمل صالح فرزندتان را ارج نهاده به تشویق او بپردازید.
۹. پس از پایان یافتن دو جلد کتاب و خاتمه یافتن جزء سی‌ام، قرآنی با رسم الخط کم‌علامت برای فرزند عزیزان تهیه نموده و به او هدیه دهید. او را تشویق نمایید هر روز آیاتی از قرآن را برای شما تلاوت نماید تا ان شاء الله یک دور قرآن کریم را اختتم نماید.
۱۰. گل‌های بهشتی خود را تشویق کنید در دوره‌های آموزش قرآن سطوح بالاتر همچون مفاهیم، تجوید، قرائت، حفظ و ... شرکت نموده و مهارت‌های خود را افزایش دهند.
به امید اینکه فرزندان عزیز شما در آینده انسان‌هایی مؤمن، مخلص و موجب افتخار و سربلندی شما در برابر خدای متعال باشند.

سخنی با مریان گرامی

خدا را سپاس می‌گوییم که به ما و شما عنایت فرمود و افتخار معلمی کتاب خویش را نصیبمان فرمود. برای موفقیت در فرایند آموزش توجه به نکات زیر ضروری به نظر می‌رسد:

۱. مربی باید مظهر مهربانی و عطوفت باشد؛ برقراری ارتباط عاطفی مناسب با شاگردان بی‌تردید هنری است مؤثر در دستیابی به اهداف و نتیجه‌بخش بودن فرایند آموزش. پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله فرمود: «**خَيْرُ الْمُؤْمِنِينَ مَنْ كَانَ مَالِفَةً لِلْمُؤْمِنِينَ، وَ لَا خَيْرٌ فِيمَنْ لَا يُؤْلُفُ وَ لَا يَأْلَفُ**»؛^۳ بهترین مؤمنان کسی است که مؤمنان با او افتخار گیرند و در کسی که با دیگران افتخار نگیرد و دیگران نیز با او افتخار نیابند، خیری نیست.

همچنین امام علی علیه السلام فرمود: «**قُلُوبُ الرِّجَالِ وَحْشِيَّةٌ فَمَنْ تَالَّفَهَا أَقْبَلَتْ عَلَيْهِ**»؛^۴ دل‌های مردمان رمنده است، هر که با آنها افتخار گیرد به او روی می‌آورند.

جمعه به مکتب آورد طفل گریزپایی را

درس معلم اربود زمزمه‌ی محبتی

۲. درس را به صورت ساده و آسان بیان کنید.

۳. میزان الحکمة، ۶۵۵، ص. ۷۰.

۴. میزان الحکمة، ۶۵۲، ص. ۱۷۰.

۳. از گفتن مطالب اضافه‌ای که تأثیری در قرائت صحیح و روان ندارد، به شدت پرهیز کنید.
۴. با انتخاب رسم الخط کم علامت، فرایند یاددهی بسیار ساده، کوتاه و آسان شده است. مهم‌ترین گامی که برای موفقیت باید برداشته شود، پرداختن به تمرين‌های عملی کتاب است. در هر جلسه تلاش کنید همه‌ی شاگردان با شیوه‌های متنوع تمرين عملی، در خواندن صحیح و روان کلمات، عبارات و سوره‌ها مهارت نسبی پیدا کنند.
۵. تا جای ممکن از خواندن کلمات و عبارات پیش از شاگردان بپرهیزید؛ بلکه با روش مناسب آنان را یاری دهید تا خود قرائت صحیح کلمات را بیاموزند و بخوانند.
۶. مناسب‌ترین شیوه برای خواندن کلمات آن است که شاگردان با دیدن هر بخش از کلمه همان بخش را بخوانند. یعنی لازم نیست که فرد در ذهن خود، همه‌ی بخش‌های کلمه را مرور کند، سپس تمام آن را یک جا بلند بخواند؛ شما با تأکید بر نحوه مناسب خواندن، قرآن‌آموزان را کمک کنید تا بدون اضطراب کلمات را به شیوه‌ی شمرده و آرام بخوانند. سرعت خواندن بخش‌ها و کلمات با توجه به توانایی فردی هر شخص با تمرين به تدریج افزایش می‌یابد.
۷. قرآن‌آموزان برای کسب مهارت روخوانی و روان‌خوانی آیات به فرصت کافی نیاز دارند. این فرصت را با توجه به استعدادهای متفاوت آنها در اختیارشان بگذارید. انتظار نداشته باشید که همه در یک زمان به مهارت مورد نظر دست یابند.
۸. پس از خواندن هر تمرين به صورت کیفی-توصیفی قرائت آنان را ارزیابی نمایید. تلاش کنید از این شیوه به عنوان ابزاری تشویقی بهره گرفته و انگیزه‌ی آنان برای فراگیری و تمرين را افزایش دهید.
۹. قرآن‌آموزان را تشویق کنید، هر روز تمرين‌های عملی درس را برای والدین خود بخوانند و نتیجه‌ی آن را به صورت کیفی-توصیفی به استحضار شما برسانند.
۱۰. در ابتدای هر جلسه تمرين‌های عملی درس قبل را با شیوه‌های مناسب مورد ارزیابی قرار دهید.
۱۱. حفظ آیات و احادیث الزامی نیست. ولی شاگردان را برای حفظ، تشویق و ترغیب نمایید.
۱۲. آخرین درس کتاب به آموزش قرائت صحیح اذکار نماز اختصاص داده شده است. لطفاً با اهتمام کافی به آموزش و تمرين این درس مبادرت ورزیده و از پاداش الهی این عمل بهره‌مند شوید.
۱۳. در پایان دوره، مسابقه‌ای از سوره‌های کتاب، درس‌های تربیتی و قرائت نماز ترتیب داده و با مشارکت والدین همه‌ی شاگردان را مورد تشویق عمومی قرار دهید. افزون بر آن شاگردان پر تلاش را به صورت ویژه تشویق نمایید.
۱۴. در پایان دوره قرآن‌آموزان را تشویق کنید برای خود تلاوت دوره‌ای منظم قرار داده و با قرآن رسم الخط کم علامت هر روز آیاتی از قرآن را تلاوت نمایند.
۱۵. تشویق‌های کلامی و غیرکلامی، برگزاری مسابقات در کلاس، قصه‌های قرآنی، شعرو و سرود و ... می‌تواند در علاقه‌مندی قرآن‌آموزان به کلاس و پیشرفت آنان بسیار مؤثر و مفید باشد.

مراحل آموزش قسمت‌های مختلف هر درس

هر درس با بهره از فنون و مهارت‌های معلمی به صورت جذاب و با ایجاد فضایی شاد و نشاط انگیز به شرح زیر تدریس، تمرین و ارزیابی می‌شود:

۱. تدریس و تبیین درس جدید هر جلسه با بیانی کوتاه، ساده و رسا.
۲. بیان چند مثال و تطبیق قاعده برآن.
۳. انجام تمرین‌های عملی کتاب با شیوه‌های متنوع انفرادی و جمعی، همراه با راهبری، راهنمایی و تشویق شاگردان برای کسب مهارت در خواندن کلمات و رعایت قواعد مورد نظر.
۴. آموزش سوره‌ی مورد نظر و تمرین برای کسب مهارت کافی و مناسب در قرائت صحیح و روان.
۵. آموزش هدیه‌های آسمانی؛ در کنار آموزش قرائت یک درس تربیتی از آیات یا احادیث اهل بیت علیهم السلام ارائه شده است. تلاش کنید با شیوه‌های جذاب، بهره از شعرو داستان و ... درس را تبیین نموده و از قرآن‌آموزان بخواهید ضمن بیان آیه یا حدیث و ترجمه‌ی آنها، مصادیقی برای هر یک ذکر نمایند.

به امید اینکه خدای سبحان تلاش‌های شما عزیزان در اعتلاء فرهنگ قرآن و اهل بیت علیهم السلام را پذیرد و نوگلان قرآنی تربیت یافته را باقیات صالحات شما قرار دهد.

بر خود واجب می‌دانم از زحمات والدین و همه‌ی استادان بزرگواری که افتخار شاگردی آنان را داشته‌ام به ویژه جناب استاد حبیب الله سعادت و جناب استاد عبدالرضا برازجانی و جناب استاد سید مهدی سیف تشکر و قدردانی نمایم.

همچنین مراتب سپاس و قدردانی خود را نسبت به استادان فرهیخته‌ی خود که از راهنمایی و مشورت آنان در تدوین این کتاب بهره گرفته‌ام به ویژه جناب حجت الاسلام والمسلمین استاد محمدرضا شهیدی پور، جناب استاد ابوالفضل علامی و جناب حجت الاسلام استاد سید احمد مشرف و جناب حجت الاسلام استاد حمیدرضا احمدپور اعلام می‌دارم.

همچنین از همه‌ی عزیزانی که در آماده‌سازی، طراحی و صفحه‌آرایی این اثر کوشیده‌اند به خصوص حافظ قرآن کریم برادر گرامی جناب حجت الاسلام ابوالفضل صبرعلیلو که در مراحل مختلف زحمات فراوانی متحمل شدند و مدیران مؤسسه فرهنگی قرآن و عترت نورالثقلین که مقدمات چاپ و نشر شایسته‌ی این اثر را فراهم آورده‌اند سپاس‌گزاری نموده، دوام توفيق و عزت آنان را از خدای متعال خواستارم.

امید است خدای کریم این اثر کمترین را پذیرفته و آن را موجب ترویج فرهنگ انس با قرآن و گزاره‌های هدایت‌آفرین آن و ذخیره‌ای برای روز فقر و نیازمندی همه‌ی دست‌اندرکاران تهیه، متعلم‌ان و متریان آن قرار دهد.

صمیمانه پذیرای نظرها و پیشنهادهای ارزشمند استادان و صاحب‌نظران گرامی خواهیم بود.

(salambarhoseyn@yahoo.com)

کمترین خادم قرآن

علی قاسمی

قم مقدس

فصل اول

فوائدن مزوف بے کھد صدادها

بچه‌های گل! قرآن حرف‌های خدای مهربان است. خدای مهربان، قرآن را بر پیامبر ما حضرت محمد (صلی الله علیه و آله) فرستاد. قرآن راه خوب زندگی کردن و خوشبختی را به ما یاد می‌دهد. خدای مهربان، کسی را که قرآن می‌خواند دوست دارد.

چه خوب است ما هم بتوانیم آیه‌های قرآن را درست و زیبا بخوانیم.
چه خوب است معنای آیه‌ها را بدانیم.

برای این که آیه‌های قرآن را درست بخوانیم باید با حروف، صداها و نشانه‌های قرآن آشنا شویم. شما در کلاس اول ابتدایی، الفبای فارسی را یاد گرفتید. خوشبختانه، بیشتر حروف قرآن و زبان فارسی مثل هم هستند. پس ما می‌توانیم با تمرین کردن، به راحتی کلمه‌های قرآن را بخوانیم.

یادتان هست که حروف را به کمک صداها می‌خواندیم؟

(ـ و (ـ ا و)، صداهایی هستند که حروف به کمک آنها خوانده می‌شوند.

مانند:

ب ب ب با ب

اکنون تمرین بر روی کلمه‌های قرآن را آغاز می‌کنیم تا بتوانیم با کمک خداوند مهربان، قرآن را درست و زیبا بخوانیم.